

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach**

Kielce, dnia kwietnia 2011 r.

- tekst jednolity -

**Pani
Kazimiera Nowak
Dyrektor
Specjalnego Ośrodka
Szkolno-Wychowawczego Nr 2
w Kielcach**

P/11/158
LKI-4101-01-02/2011

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach przeprowadziła w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Nr 2 w Kielcach (Ośrodek) kontrolę wprowadzania i przekazywania danych w systemie informacji oświatowej (SIO) w okresie od 1 września 2008 r. do 31 grudnia 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 24 lutego 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działalność Dyrektora Ośrodka w zakresie objętym kontrolą.

Ocenę tę uzasadniają stwierdzone w trakcie kontroli następujące nieprawidłowości:

- wprowadzanie do SIO danych na podstawie nieaktualnych orzeczeń lub niezgodnych z orzeczeniami zespołów orzekających poradni psychologiczno-pedagogicznych, co miało wpływ na wielkość kwot części oświatowej subwencji ogólnej uzyskiwanej przez organ prowadzący;
- niewyznaczenie osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo danych osobowych w systemie informatycznym, nieopracowanie instrukcji postępowania w sytuacji naruszenia ochrony danych osobowych i nieorganizowanie szkoleń z zakresu ochrony tych danych.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

1. W okresie objętym kontrolą Ośrodek, dla którego organem prowadzącym jest miasto Kielce, stosownie do wymogu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 19 lutego 2004 r. o systemie informacji oświatowej², prowadził zbiory danych SIO, w skład których wchodziły zbiory danych m.in. o uczniach, słuchaczach, wychowankach oraz absolwentach. Zbiory te obejmują dane z poprzedniego roku szkolnego według m.in. typów lub rodzajów szkół i placówek oświatowych oraz specjalnych potrzeb edukacyjnych wynikających z opinii lub orzeczeń, o których mowa w art. 71b ust. 3-3b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³.

W badanym okresie Ośrodek terminowo przekazywał bazy danych oświatowych do Urzędu Miasta Kielce. Dane wprowadzane do SIO przez Ośrodek były podstawą do sporządzenia przez ministra edukacji narodowej tzw. *wykazu szkół i placówek prowadzonych/dotowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego*, który był przekazywany jednostce prowadzącej Ośrodek, tj. miastu Kielce.

Na podstawie danych wprowadzanych przez Ośrodek do SIO, na uczniów i dzieci uczęszczające do przedszkola wyliczana była przez Ministerstwo Edukacji Narodowej kwota części oświatowej subwencji ogólnej⁴.

W okresie od 1 września 2008 r. do 31 grudnia 2010 r. Ośrodek wykazywał w SIO na dzień 30 września w poszczególnych latach następującą liczbę uczniów⁵:

- 115 na rok szkolny 2008/2009, w tym 21 uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim oraz 94 uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- 105 na rok szkolny 2009/2010, w tym 20 uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim oraz 85 uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- 101 na rok szkolny 2010/2011, w tym 23 uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, 65 uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz 13 z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

W latach 2008, 2009 w SIO wykazano 11 uczniów, jako dzieci posiadające orzeczenia o jednej niepełnosprawności (z upośledzeniem w stopniu umiarkowanym lub znacznym), pomimo że posiadały one orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z powodu niepełnosprawności sprzężonych. Nie ujęto także w SIO w 2008 r. jednego ucznia posiadającego orzeczenie ze wskazaniem na autyzm. Było to niezgodne z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 16 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych w bazach danych oświatowych, zakresu danych identyfikujących podmioty prowadzące bazy danych oświatowych, terminów przekazywania danych między bazami

² Dz. U. Nr 49, poz. 463 ze zm.

³ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

⁴ Kwota subwencji wyliczana przez Ministerstwo Edukacji Narodowej stanowiła iloczyn liczby uczniów wykazanych w SIO, współczynnika wynikającego z podanej wagi odpowiednio do rodzaju niepełnosprawności (dla ucznia z niepełnosprawnością ruchową P3 wynosiła -2,90, dla ucznia z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym P4 – 3,60, dla ucznia z autyzmem, upośledzeniem w stopniu głębokim, z niepełnosprawnościami sprzężonymi P5 – 9,50 i dla dziecka z przedszkola P36 – 9,50), wskaźnika korygującego Di (1,0488502548 w 2009 r. i 1,0467277312 w 2010 r.) oraz finansowego standardu A podziału subwencji (4038,8121 zł w 2009 r. i 4364,3937 zł w 2010 r.).

⁵ Tylko uczniowie, bez wychowanków przedszkola, których było odpowiednio w każdym roku: 9, 6 i 6.

danych oświatowych oraz wzorów wydruków zestawień zbiorczych⁶, które stanowi (w § 6 pkt 1 lit. k), że zbiory danych o liczbie uczniów, słuchaczy, wychowanków oraz absolwentów z poprzedniego roku szkolnego powinny zawierać m.in. dane o specjalnych potrzebach edukacyjnych, wynikających z opinii lub orzeczeń, o których mowa w art. 71b ust. 3-3b ustawy o systemie oświaty, w tym m.in. o liczbie uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi i z autyzmem.

W wyniku badania przez kontrolerów NIK dokumentacji będącej podstawą zakwalifikowania uczniów objętych kształceniem specjalnym do poszczególnych rodzajów niepełnosprawności stwierdzono, że wystąpiły przypadki wprowadzania do SIO, na dzień 30 września lat 2008, 2009 i 2010, danych o uczniach na podstawie nieaktualnych orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Analiza danych wprowadzonych przez Ośrodek do SIO w okresie objętym kontrolą wykazała:

- pomimo braku aktualnego na dzień 30 września 2008 r. odpowiedniego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, ujęto w SIO dwóch uczniów w kategorii niepełnosprawności upośledzenie w stopniu głębokim i dwóch⁷ w kategorii niepełnosprawności upośledzenie w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- pomimo braku aktualnego na dzień 30 września 2009 r. odpowiedniego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, ujęto w SIO trzech uczniów w kategorii niepełnosprawności upośledzenie w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- pomimo braku aktualnego na dzień 30 września 2010 r. odpowiedniego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, wykazano w SIO czterech uczniów w kategorii niepełnosprawności upośledzenie w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Stwierdzone przypadki przyjmowania do Ośrodka dzieci bez ważnych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego są niezgodne z wymogami § 6 ust. 1 i § 7 ust. 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych, zgodnie z którym do przedszkola specjalnego, szkoły podstawowej specjalnej i gimnazjum specjalnego oraz do klasy pierwszej szkół ponadgimnazjalnych przyjmowane są na wniosek rodziców, dzieci posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

2. W wyniku stwierdzonych wyżej nieprawidłowości kwota należnej części oświatowej subwencji ogólnej w 2009 r. została zaniżona o 299.916,52 zł, wskutek zakwalifikowania 12 uczniów do niższej kategorii niepełnosprawności oraz zawyżona o kwotę 95.736,07 zł z powodu zakwalifikowania trzech uczniów do wyższej kategorii niepełnosprawności, pomimo braku aktualnego orzeczenia. Ze zbilansowania ww. kwot wynika ogólne zaniżenie subwencji w 2009 r. o kwotę 204.180,52 zł. Kwota należnej części oświatowej subwencji ogólnej w 2010 r. została zaniżona o 287.377,96 zł na skutek nieprawidłowego zakwalifikowania 11 uczniów i zawyżona o kwotę 95.736,07 zł z powodu zakwalifikowania

⁶ Dz. U. Nr 277, poz. 2746 ze zm.

⁷ W tym jeden w przedszkolu.

trzech uczniów do wyższej kategorii niepełnosprawności, pomimo braku aktualnego orzeczenia. Ze zbilansowania ww. kwot wynika ogólne zaniżenie subwencji na 2010 r. o kwotę 239.555,43 zł. Kwota należnej subwencji oświatowej na rok 2011 została zawyżona o 65.783,98 zł (obliczona na podstawie wskaźników roku poprzedniego) z powodu zakwalifikowania czterech uczniów do wyższej kategorii niepełnosprawności, pomimo braku aktualnego orzeczenia.

W wyjaśnieniu złożonym na okoliczność wprowadzania do SIO danych niezgodnych z posiadanymi orzeczeniami, Dyrektor Ośrodka stwierdziła, że określenie „stan faktyczny” traktowała jako „faktyczną liczbę dzieci uczęszczających do placówki”. Stanowisko to jest sprzeczne postanowieniami art. 7 ust. 1 i 6 ustawy o systemie informacji oświatowej, zgodnie z którym podmioty prowadzące bazy danych oświatowych obowiązane są do sprawdzenia kompletności, poprawności i zgodności ze stanem faktycznym danych gromadzonych przez nie w bazach danych oświatowych, a odpowiedzialność za wykonanie ww. obowiązków ponosi dyrektor oświatowej jednostki organizacyjnej.

3. W Ośrodku, zgodnie z wymogiem art. 36 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych⁸ oraz art. 12 ustawy o systemie informacji oświatowej, wprowadzone zostały regulacje organizacyjne i techniczne w celu zapewnienia ochrony przetwarzanych danych, w szczególności zabezpieczenia danych przed nieuprawnionym dostępem, nielegalnym ujawnieniem lub pozyskaniem, a także ich modyfikacją, uszkodzeniem, zniszczeniem lub utratą. W Ośrodku obowiązywały procedury określające zasady ochrony danych osobowych. Były nimi: „Polityka bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych” z dnia 29 maja 2007 r., „Regulamin w zakresie przetwarzania danych osobowych” i „Instrukcja przetwarzania danych osobowych” z dnia 26 kwietnia 2007 r. W Ośrodku nie było odrębnych zasad ochrony tzw. „danych wrażliwych”, o których mowa w art. 27 ustawy o ochronie danych osobowych.

Dyrektor Ośrodka, pomimo obowiązku wynikającego z „Instrukcji przetwarzania danych osobowych”, nie wyznaczyła formalnie osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo danych osobowych w systemie informatycznym (administratora bezpieczeństwa informacji), nie opracowała instrukcji postępowania w sytuacji naruszenia ochrony danych osobowych, przeznaczonej dla osób zatrudnionych przy przetwarzaniu tych danych i nie organizowała szkoleń mających na celu zaznajomienie osób przetwarzających dane osobowe z przepisami dotyczącymi ich ochrony.

W wyjaśnieniu złożonym na okoliczność ww. nieprawidłowości Dyrektor Ośrodka stwierdziła, że administratora bezpieczeństwa informacji wyznaczyła ustnie, instrukcja postępowania w sytuacji naruszenia ochrony danych osobowych jest w trakcie opracowania, a każdy pracownik biorący udział w przetwarzaniu danych osobowych jest przez nią indywidualnie zapoznawany z ustawą o ochronie danych osobowych. Stanowisko to nie wypełnia w całości postanowień art. 36 ust. 1-3 ww. ustawy.

Stosownie do art. 37 i 39 ustawy o ochronie danych osobowych oraz odpowiednio do wewnętrznych zasad przyjętych w Ośrodku, osoby mające dostęp do danych osobowych

⁸ Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.

(przetwarzanych w formie papierowej bądź elektronicznej) posiadały upoważnienie do przetwarzania danych nadane przez administratora danych (Dyrektora Ośrodka), podpisywały oświadczenie, że zostały zapoznane z ustawą o ochronie danych osobowych i zobowiązywały się do zachowania w tajemnicy danych osobowych.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

- 1) wykazywanie w SIO danych wyłącznie na podstawie posiadanych ważnych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego;
- 2) zweryfikowanie danych wykazanych w SIO, w oparciu o ważne orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznych i przekazanie ich do organu prowadzącego;
- 3) wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo danych osobowych w systemie informatycznym, opracowanie instrukcji postępowania w sytuacji naruszenia ochrony danych osobowych oraz organizowanie szkoleń z zakresu ochrony danych osobowych.

* * *

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Dyrektor, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani Dyrektor prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.